

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR NOMIDAGI
ANDIJON DAVLAT UNIVERSITETI

IJTIMOIIY – IQTISODIYOT FAKULTETI

KUNDUZGI TA’LIM SHAKLI

“TURIZM” TA’LIM YO‘NALISHI

BITIRUVCHI TALABALARI UCHUN

MAJBURIY FANLARDAN

YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSIYA

D A S T U R I

Andijon-2025

Andijon davlat universiteti Kengashining 2025-yil 29-yanvardagi 7-sonli yig'ilish qaroriga muvofiq tasdiqlangan

Yakuniy davlat attestatsiya dasturi Andijon davlat universitetida ishlab chiqilgan.

Tuzuvchilar:

Kafedra mudiri:

U. Maraimova

Fakultet dekani:

S. Ismoilov

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i o'rinbosari:

J. Usmonov

Axborot texnologiyalari bo'yicha prorektor:

M. Maxkamov

KIRISH

Mazkur dastur turizm ta'lim yo'nalishi bitiruvchilarining taxsil olish mobaynida majburiy fanlarini o'qib o'zlashtirganlik darajasini aniqlash uchun o'tkaziladigan yakuniy davlat attestatsiyasi sinovlari bo'yicha ishlab chiqilgan.

2024-2025 o'quv yili bakalavriat ta'lim yo'nalishlari bitiruvchi talabalaridan yakuniy davlat attestatsiyasi test sinovlari universitet Kengashining 2024-yil 29-iyundagi 13-sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan ishchi o'quv rejadagi majburiy fanlaridan o'tkaziladi.

Yakuniy Davlat attestatsiyasi sinovlarida o'tkaziladigan fanlar tarkibi:

- 1. Turizm va mexmonxona xo'jaligida tadbirkorlikni tashkil etish;**
- 2. Xalqaro turizm menejmenti;**
- 3. Turoperatorlik faoliyati;**
- 4. Turizm iqtisodiyoti**

1. Turizm va mexmonxona xo'jaligida tadbirkorlikni tashkil etish;

Turizmda tadbirkorlik fanining predmeti, maqsadi va vazifalari. Turizmda tadbirkorlikning mohiyati va uning rivojlanishining tashkiliy asoslari

Fanga kirish, fanning predmeti, maqsadi va vazifalari. Fanning boshqa fanlar bilan uzviy bog'liqligi. Turizmda biznes tushunchasi.

Turizm va mehmonxona biznesida tushunchasi, mohiyati va turlari. Ishlab chiqarish, xizmatlar, tijorat, moliyaviy va konsultativ tadbirkorlik. Tadbirkorlik va ma'naviyat. Turizm tadbirkorlikni rivojlantirishning ahamiyati va shart-sharoitlari. Asosiy omillar. Turizm tadbirkorlikning davlat tomonidan qo'llab quvvatlanishi.

Turizmda tadbirkorlikning tashkiliy huquqiy shakllari

Turizm va mehmonxona biznesida xususiy tadbirkorlik, uning afzalliklari va kamchiliklari. Turizm va mehmonxona biznesi tadbirkorligida o'rtoqliklar, kelishuvlar va ularning ko'rinishlari. Xo'jalik shirkatchiligining tadbirkorlikning boshqa tashkiliy huquqiy shakllari: nisbatan afzalliklari va kamchiliklari. Kichik korxonalar, sherikchiliklar va jamoa kichik korxonalar. Hissadorlik jamiyatlari va ularning turlari. Firma va korporatsiyalar. Xolding kompaniya. Offshor kompaniya. Sho'ba korxonalar, shaxobcha (vakolatxona)lar, xorijiy korxonalar. Konsalting birlashmalar.

Turizmda tadbirkorlik faoliyatini boshqarish

Turizmda tadbirkorlik faoliyatini boshqarish strategiyasi, boshqaruv bug'ini va boshqaruv bosqichi. Turizmda tadbirkorlik faoliyatining boshqaruv strukturalarini tashkiliy turlari. Chiziqli (pog'onali) struktura. Chiziqli shtabli struktura. Funktsional struktura. Dasturli-maqсадli. Matritsali struktura. Turizmda va mehmonxona biznesida raxbarning boshqaruv uslubi. Xodimlar odobi. Qabullar o'tkazish qoidalari.

Tadbirkorlik faoliyatida biznes reja

Turli mulkchilik shakllarida biznes rejaning ahamiyati, zururligi va uning nazariy asoslari. Biznes reja mohiyati va tuzish jarayoni. Biznes reja tuzilishi. Titul ro'yxati va kirish. Korxonani rivojlantirish rejalari. Maxsulot turlari. Tarmoq tahlili. Korxonaning ishlab chiqarish rejasi. Korxonada mexnatni tashkil etish va boshqarish. Tavakkalchilikni baholash. Korxonada moliyaviy rejasi. Raqobatbardoshlikni baholash. Zararsizlik tahlili.

Turizmda tadbirkorlikni moliyalash va kredit bilan ta'minlash xususiyatlari

Moliyaviy resurslar va moliyaviy kapitalning mohiyati va tuzilishi. Mehmonxona biznesining moliyaviy resurs manbalari. Tijorat krediti. Bank krediti. Iste'molchi krediti. Davlat krediti. Halqaro kredit. Kredit berilish muddatlari. Qarz foizi yoki kreditning foiz stavkasi.

Tadbirkorlikda tavakkalchilik va uni pasaytirish yo'llari

Umumiy tushunchalar. Moliyaviy tavakkalchilik. Sof va spekulyativ tavakkalchilik. Tavakkalchilik darajasini aniqlash. O'rtacha kutish miqdori Kutilayotgan natijaning tebranishi. Dispersiya va o'rtacha kvadrati chetlanish. Variatsiya koeffitsienti. Tavakkalchilik darajasini kamaytirish usullari. Tavakkalchilik koeffitsienti. Diversifikatsiya. Tanlash va natijalar to'g'risida qushimcha axborotlarga erishish. Limitlash Sug'urtalash.

Turizmda talab va taklifning shakllanishi. Tadbirkorlik sohasida turizm va mehmonxona xizmatlarining o'rni

Turistik xizmatlar bozoridagi talab va taklif va ularning shakllanish jarayonini o'rganish. Turistik xizmatlarini belgilovchi turli xil bozorlar tarkibini o'rganish. Turistik mahsulotga talab segmentatsiyasini o'rganish. Turistik xizmatlar bozoriga ta'sir qiluvchi asosiy omillar tarkibini tahlil qilish. Turizm xizmatlarini rivojlantirish xususiyatlari. Mehmonxona xo'jaligi xizmatlarining turlari. Mehmonxona xizmatlari sifatining ko'rsatkichlari va tasnifi.

Turizmda mehmonxona biznesini rivojlantirishning xalqaro tajribalari

Mehmonxona biznesida integratsion jarayonlar. Zamonaviy mehmonxona xo'jaligini rivojlantirish tendensiyalari. O'zbekiston sharoitida mehmonxona xo'jaligini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari. Mehmonxona xizmatida standartlashtirish jarayonining mohiyati. Mehmonxona xizmatlarini sertifikatlashtirish.

Turizm va mehmonxona biznesida xizmatlar narxlarini belgilash hususiyatlari

Turistik tashkilotlarda narxlashtirishning mohiyati. Turistik mahsulotning narxini belgilash uslublari. Mehmonxona xizmati narxlarini belgilash usullari. Turistik xizmatlar va mehmonxona xizmatlari bahosini belgilash. Turizmda tadbirkorlik faoliyatida ko'rsatiladigan marketing xizmatlari va xususiyatlari. Mehmonxonalarda ko'rsatiladigan xizmatlarni baholash yo'llari. Turizmda tadbirkorlik marketing strategiyasi. Turizmda tadbirkorlik marketing dasturlari va xizmat ko'rsatish texnologiyalari.

Turizm tadbirkorligi faoliyatida ko'rsatkichlar taxlili

O'zbekiston Respublikasiga turizm maqsadida kirib keluvchi turistlar oqimi. Dunyo mamlakatlari bo'yicha turistlar oqimi. Viloyatlar kesimidagi turizm biznesi bo'yicha faoliyat ko'rsatuvchi korxonalar va tashkilotlar. Xizmat ko'rsatilgan mijozlar ko'rsatkichlari. O'zbekiston Respublikasi bo'yicha mehmonxona va analogik joylashatirish vositalarining faoliyati Turizm va mehmonxona biznesida prognoz qilish tushunchasi. Boshqaruv ob'ektining rivojlanish dinamikasi va uning tashqi muhit bilan o'zaro aloqasi. Turizmning faoliyat sohasida prognoz qilishning klassifikatsiyasi. Jamoaviy ekspertiza baho berish usuli. Prognoz qilishda korrelyasion-regression tahlil qilish. Prognoz qilishning ekstropolyasiya usullari.

Turizmda tadbirkorlikning rivojlanishida investitsiyani o'ri va roli

Turizm va mehmonxona biznesida investitsiya tushunchasi. Turizm va mehmonxona biznesida investitsion muhit. Investitsion loyihalar va uni moliyalashtirish. Turizm va mehmonxona tadbirkorlik boshqaruvi tizimida axborot texnologiyasi tushunchasi. Axborot texnologiyasini amaliyotda qo'llash. Mehmonxonalarni avtomatlashtirishning mo'tadil tizimlarini tanlash.

2. Xalqaro turizm menejmenti.

(2-fanning nomi)

“Xalqaro turizm menejmenti” fanining predmeti va mazmuni

Mamlakatimizni modernizatsiya qilishda xalqaro turizm boshqaruvni takomillashtirish va uni liberallashtirish. Xalqaro turizm industriyasida menejmentning zarurligi. Menejmentning asosiy ta'lim maktablari va g'oyalari. Ilmiy boshqaruv ta'limot maktabi. Menejmentda jarayonni boshqarish. Menejmentda turli yondashuvlar. Boshqaruvga tashqi va ichki o'zgarishlarning ta'siri. Rivojlanish strategiyasi va rejalashtirish. Turizm ishchi kuchini boshqarish. Turistik tashkilotlarni boshqarishning iqtisodiy mexanizmi. Turizmning boshqaruv ob'yekti sifatida o'ziga xosligi. Me'yorlar asosida turistik firmalarni boshqarish asoslari.

Xalqaro turizm tizimi va boshqarishning tarkibiy tuzilishi

Turizmni boshqarish tizimi. Sayyohlik tizimi va tashqi muhitning o'zaro ta'siri. Turizm rivojlanishida nomutanosibliklarni bartaraf etish. Turizm hududlari, tashkilotlari va korhonalari. Ijtimoiy soha va turizm. Ekskursiyaning turizm rivojlanishiga ta'siri. Turistik hududning raqobatbardoshligini oshirish. Menejmentda tashkiliy tuzilmalar. Chiziqli tashkiliy tuzilma. Turizmni boshqarishning tarkibiy tuzilishi. Firmani boshqarishning kichik guruhlarga bo'linishi. Turizmni boshqarishdagi ilg'or texnologiyalar va ularni joriy qilish tartibi.

Xalqaro turizm faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish.

Mamlakatimizni modernizatsiya qilish va kuchli fuqarolik jamiyatini barpo etishda turistik faoliyat bilan bog'liq bo'lgan harakatlarni davlat tomonidan nazorat qilish va rivojlangan mamlakatlar tajribasini o'rganish. Xorijiy mamlakatlarda turizmni rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash mexanizmi. Turizmni rivojlantirishda davlat tomonidan ishlab chiqilgan dasturlar. Turistik faoliyatni davlat tomonidan nazorat qilish mexanizmini ishlab chiqishning tashkiliy strukturasi o'rganish. Turistik faoliyatni davlat tomonidan nazorat qilishda soliq mexanizmi..

Xalqaro turizm menejmentning samaradorligi i.

Xalqaro turizm menejmentning samaradorlik tushunchasi. Turizm xarajatlarni hisoblash usullari. Turizmning iqtisodiy samaradorligini aniqlash. To'g'ri xarajatlar. Egri xarajatlar. Byudjet xarajatlari. Turizmning iqtisodiy samaradorligi. Firmaning mehnat bozoridagi mavqei baholash. Xodimlarning mehnat faoliyatini baholash. Turizm ijtimoiy samaradorlik. Hududlar bo'yicha turizmning bir xilda rivojlanishiga to'siq bo'layotgan omillar va ularni bartaraf etish yo'llari.

Xalqaro turizm industriyasida texnologik yangiliklarni boshqarish.

Texnologik yangiliklarning turistik biznes samaradorligiga ta'siri. Yangi texnologiyalarning turistik bozor rivojlanishidagi ahamiyati. Yangiliklar (innovatsiya) bilan bog'liq dolzarb boshqaruv muammolari. Ilmiy texnik taraqqiyot (ITT)ning natijalarini baholash. Mehmonxonalarda innovatsion texnologiyalarni qo'llash. Turizm boshqaruvni tizimlashtirish va aloqalarin yaxshilash borasida texnik imkoniyatlardan foydalanish samaradorligini oshirish.

Xalqaro turizm industriyasida daromad masalalari.

Kompaniya va firma daromadlarini rejalashtirish va boshqarish. Sarmoyalarni jalb qilish mexanizmi. Turizm foyda masalalari va uni rejalashtirish usullari. Turistik firmaning foyda rejalashtirish. Korhonalarning mehnat jamoasini rejalashtirish. Turistik firmaning foydasini rejalashtirish. Xarajatlarni kamaytirish usullari. Turistik xizmatlarda narx masalalari. Foydaning o'sishi va unga ta'sir etuvchi omillar..

Xalqaro savdo va turizm.

Xalqaro savdo nazariyasi va uning rivojlanish bosqichlari. Tashqi savdo hamkorlarini tanlash. Mamlakatimizni modernizatsiya qilishda marketing tadbirlarini o'tkazish va unga mablag'larni jalb qilish. Nisbiy ustunlik nazariyasi. Xalqaro turizm va davlat to'lov balansi. Davlatlararo turistlarni

almashish tartibi. Xalqaro savdo tashkilotlari. Turfirmaning xalqaro bozordagi o`rnini oshirish. Xalqaro savdoda turizmning tutgan o`rni va ahamiyati.

Turistik xizmatlar bozori.

Turizm bozori sub`yektlari. Turizm tashkilotchilar va sotuvchilar. Turoperatorning turni o`tkazish usullari. Bozor kon`yunkturasini o`rganish. Turistik bozorda talab va taklif. Turistik mahsulotlarning ulgurji va chakana savdosi. Turizm ulgurji va chakana savdoni amalga oshiruvchilar. Bozor segmentlari. Turistik mahsulotlarni sotish qoidalari. Turagentning turni sotishini amalga oshirish tartibi.

Xalqaro muhit omillari va ularning turizm taraqqiyotiga ta`siri.

Madaniyat va iqtisodiyot. Turizm iqtisodiy va madaniy tushunchalar. Qonunchilik va siyosat. Turizm qonunlarni davlat tomonidan qabul qilish va ishlab chiqish tartibi. Siyosiy vaziyatlarning turizm rivojlanishiga ta`siri. Tashqi muhitning turizm rivojlanishiga ta`siri va ularni o`rganish asoslari. Turizmning madaniy tomonlari va uning iqtisodiy samaradorligi. Demografik omillarning turizm rivojlanishidagi ahamiyati.

Turizm industriyasiga sarmoyalar jalb etish.

Davlat iqtisodiyotini mustahkamlashda xorijiy sarmoyalarning ahamiyati. Turizmga xorijiy sarmoyalarni jalb qilish shakllari. Xorijiy sarmoyalardan foydalanishning samarali yo`llari. Sarmoya xarakterining shakllari va usullari. To`g`ri xorijiy sarmoyalar. Turizm sohasida investitsion siyosatni olib borish zaruriyati. Investorlar bilan ishlashni amalga oshirish. Xalqaro turizmni rivojlanishining istiqbolli yo`llarini joriy qilish yo`llari.

3. Turoperatorlik faoliyati;

Turoperatorlik faoliyati fanining maqsad va vazifalari.

Turoperatorlik tushunchasi. Fanning predmeti va obyekti. Turoperatorlik xizmatining turizmdagi ahamiyati. Turoperator asosiy funksiyalari. Turoperator va turagentning y`rtasidagi farqlar. Turoperatorning k`yshimcha vazifalari.

Turistik bozor tushunchasi va vazifalari.

Turistik bozor tushunchasi. Turistik bozorning vazifalari. Turistik bozor tarkibi. Bozor infrastrukturasi. Turoperator turistik bozor k`vatnashchisi sifatida. Turistik bozor istehmolchilari

Turizm xizmatlari va ularning xususiyatlari.

Xizmat darajalari. Xizmatlar paketi. Xizmatlar dasturi. Xizmatlarni yetkazib beruvchilar. Ÿzbekistonda turizmni rivojlantirishda xizmat turlarini takomillashtirish. Operatorlik xizmatlari. Xizmat k`yrsatish strategiyasi va menejmenti. Turistlarga xizmat k`yrsatish va zamonaviy turopereytingning asosi sifatida dasturli turizm. Xizmat k`yrsatish animatsiyasi. Xorijiy turoperator vakillari. Xizmat k`yrsatish sifati va uni boshqarish yo`llari.

Turizm joylashtirish va ovqatlantirish xizmatlari.

Turistlarni joylashtirish vositalari. Mexmonxonalar tasnifi. Mexmonxona turlari. Mexmonxonalarning vazifasiga k`yra asosiy xizmatlari. Turizm ovqatlantirishni tashkil etish.

Transport xizmatini tashkil etish.

Turistik faoliyatni tahminlashda transportni y`rni. Avtomobilda tashish. Temir yo`lda tashish. Xavo transportida tashish. Transport tuzulmasining Ÿzbekiston turizmini rivojlantirishiga k`yshayotgan xissasi. Turda transport xizmati. Transportda turistdarga xizmat k`yrsatishni tashkil etish. Transport xizmatlari tarifi.

Turistik marshrutlarni ishlab chiqish.

Turistik marshrutlar tushunchasi. Turistik marshrutlarni yaratish texnologiyasi. Turoperatorlik ishini tashkil etishda turistik marshrutlarni y`rni. Ÿzbekistonda turistik

marʼrutlarni yaratish imkoniyatlari. Turistik istehmolchilar. Tur tushunchasi. Turni loyihalashtirish. Turni rejalashtirish. Turni tashkil etish elementlari. Tur iqtisodiy kategoriya sifatida.

Turoperatorning xalqaro turlarni tashkil etish xususiyatlari.

Agent bitimi. Turizm sohasida xalqaro hamkorlik. Xalqaro turlarni tashkil etishda turoperatorning ʻrni. Xalqaro turlarni tashkil etish xususiyatlari. ʻzbekistonda xalqaro turizmni rivojlantirish.

Turoperatorlik xizmatlarida turistlar xavfsizligini tahminlash.

Turizmda xavfsizlik tushunchasi. Turistik jarayonga mojorolarni tahsiri. Turistlar xavfsiyligini tahminlash. Butunjaxon turistik tashkiloti (BTT) turistlar xavfsizligini tahminlashdagi ʻrni. Avtomatlashtirilgan axborot tizimlari. Turistik tashkilotlarda axborot texnologiyalari. Mexmonxonalarda bronlash. Mexmonxonani boshqarish kompg'yuter tizimlari. Turizmda internet texnologiya.

Turistik maxsulotlarni sotishning asosiy shakllari.

Sotish tarmoqlarini shakllantirish. Maxsulotlarni sotish shakllari. Turistik maxsulotlarni sotish bʻyicha hamkorlarni tanlash. Anentlik kelishuvi. Turistik maxsulotlarni sotish bʻyicha hamkorlarni tanlash ʻaqida ma'lumot berish.

Turistik maxsulotlarni reklama qilish.

Reklama va uning turlari. Turizmda reklamaning ahamiyati. Reklama-axborot faoliyatining yʻnalishlari. Turistik agentlik reklamasi. Operatorlik xizmatlarida reklamaning ʻrni Tur maxsulotlarni yurgizilishida reklamasiz xarakat usullari. Istehmolchilarni (turistlarni) kiziktirish. Turizmda tarfi bot. Axborotli tashriflar.

Xizmat yetkazib beruvchilar bilan hamkorlik va shartnomalar tuzish.

SHartnoma rejasi. Xizmatlar yetkazib beruvchilar bilan hamkorlik va shartnomalar tuzish. Mexmonxona xujjaligi bilan shartnoma. Avtotransport tashkiloti bilan shartnoma tuzish. Aviokompaniya bilan shartnoma. Temir yʻl bilan shartnoma tuzish. Ekskursiya xizmati kʻrsatuvchi firmalar bilan shartnoma tuzish. Katalog turlari va vazifalari. Rasmi ma'lumotlarni tanlash. Buyurtmali rasmlashtirish. Turagentlar bilan hamkorlik shartlari va shakllari. Kʻrgazmani tanlash va tayyorgarlik kʻrish. Kʻrgazmadan keyingi ishlar.

4. Turizm iqtisodiyoti.

«Turizm iqtisodiyoti» fanining maqsadi va vazifalari.

Xizmat ko'rsatish sohasining sotsial-iqtisodiy mazmuni. Xizmatlar tasnifi. Servis xizmatning xizmat va xizmat ko'rsatishdan farqi.

«Turizm iqtisodiyoti» fani - iqtisodiyot fanlarining tarkibiy qismi va bilimlar sohasi. «Turizm iqtisodiyoti» fanining predmeti va o'rganish usullari. «Turizm iqtisodiyoti» fanining maqsadi va vazifalari.

Xizmat ko'rsatish sohasida turizm xizmatlarining o'ri.

Turizmning iqtisodiy mohiyati. Turizmning asosiy mezonlari.

Turizmning jamiyat iqtisodiyotida tutgan o'ri. Iqtisodiyot va turizmning bir-biri bilan uzviy bog'liqligi. Turizmga ta'sir etuvchi omillar.

Turizm turlari va shakllari. Turizm turlarini insonlarni sayohatlarga undovchi motivatsion omillar asosida tasniflash.

Xizmatlar sohasida mehmonxona xo'jaligi.

Mehmonxona xizmatlarining o'ziga xos xususiyatlari. Mehmonxonalar faoliyatining asosiy ko'rsatkichlari. Mehmonxona industriyasining kelajagi.

Mehmonxona xo'jaliklarining tashkil etilishi. Mehmonxona bozori kon'yunkturasini taxlil qilish. O'zbekistonda mehmonxona xo'jaliklari.

Mehmonxona xo'jaligining iqtisodiy tuzilishi. Zamonaviy mehmonxonalar faoliyati. Mehmonxona daromadlari. Mehmonxonaning daromadlarini aniqlashdagi muhim asosiy ko'rsatkichlar.

Mehmonxona sohasida xalqaro xizmatlar.

Turizm xizmatlar bozorining rivojlanish xususiyatlari.

Turistik bozor tushunchasi. Turistik bozorning funksiyalari. Turizm bozori mexanizmlari.

Turistik bozor tarkibi. Turistik bozorni tavsiflash. Turizm bozorining iste'molchilarining son tavsifi nuqtai nazaridan turlari. Ommabop turistik bozor. Yakka tartibdagi turistik bozor.

Bozor segmenti tushunchasi. Turistik bozorni segmentatsiyalashtirish. Turistik bozorni sotsial mezonlar bo'yicha segmentlash. Psixologik segmentatsiyalashtirish. Turistik bozorni iste'molchilarning turmush tarzi mezonini bo'yicha segmentatsiyalashtirish.

Turistik bozorga ta'sir etuvchi asosiy omillar.

Turizm tadbirkorlik va tijorat faoliyatining asoslari.

Tadbirkor va tadbirkorlik faoliyatining mohiyati va mazmuni. Turizm tadbirkorlik faoliyati.

Turizm tadbirkorlik faoliyati turlari. Turoperatorlar. Kontragentlar.

Turoperatorlar turlarini tashkil etish. Hozirgi sharoitda turoperatorning xususiyatlari. Litsenziya olishga da'vogar bulgan turistik korxonalar. Autgoing, inkaming, insayding.

Turistik agentlik turistik bozorda tijorat faoliyatining bir turi sifatida.

Turistik industriyaning iqtisodiy asoslari.

Turistik industriya tushunchasi. Turistik industriyaning moddiy-texnika bazasi. Iqtisodiy nuqtai nazardan turistik industriya.

Turistik korxonalar. Turistik korxonaning bosh maqsadi. Turistik korxonalar funksiyasi.

Turistik biznes sohasidagi tashkiliy-xuquqiy shakllar. Turistik korxonalarining xuquqiy asosi.

Turistik mahsulotning iqtisodiy tabiati.

Turistik mahsulotlar to'g'risida tushunchalar. Turistik mahsulotlarning yaratilish bosqichlari. Turistik mahsulotning baholanishi.

Turistik mahsulotning turlari. Asosiy turistik mahsulot. Qo'shimcha turistik mahsulot.

Turistik paket. Turistik paketlar narxi. Turistik mahsulotga narx belgilashga ta'sir etuvchi omillar. Turizm sektorida narx farqliligi. Mahsulot narxini belgilash tartibi.

Turistik mahsulot tarkibi. Turistik mahsulotning xususiyatlari. Zamonaviy turistik mahsulot elementlari. Turistik mahsulotni ishlab chiqarishda turoperator hisobga olishi lozim bo'lgan umumiy tendensiya.

Yalpi turistik mahsulot. Qiymat ifodasida turistik mahsulot. Daromad sifatida yalpi turistik mahsulot.

Turistik mahsulotni siljitish.

Sotuv shoxobchalarini shakllantirish. Turistik korxonalar amaliyotida sotuv kanallarini shakllantirishning yo'nalishlari. Sotuvlarning turlari va shakllari.

Turistik mahsulotni sotishning shakllari tavsifi. Turistik mahsulotni sotishning an'anaviy va no'an'anaviy shakllari.

Turistik mahsulotni siljitish tizimi. Turistik mahsulotni siljitishning ob'yektiv zaruriyati.

Reklama tushunchasi va uning mohiyati. Turizm reklama. Reklamaning maqsadi. Reklamaning asosiy tamoyillari.

Turizmda shartnoma munosabatlari.

Turizmda shartnoma munosabatlarining normativ huquqiy asoslari. Turizmda majburiyat bajarilishini ta'minlashda O'zbekiston fuqarolik kodeksida ko'zda tutilgan huquqiy normalar. Shartnomaning bajarilmaganligi bo'yicha zararni qoplash tartibi. Xorijiy sheriklar bilan shartnoma tuzishning xususiyatlari. Turistik firmalar bilan turist o'rtasidagi o'zaro munosabatlar: reklama, firmaning imidji. Turistik firmaning faoliyatida qo'llanadigan shartnomalar. Intellektual turmahsulotning turi va uni ishlab chiqish. Kredit va hisob-kitob shartnomalari. Turizmda shartnoma tuzishning asosiy qoidalari.

Mehmondorchilik xizmatlarini ko'rsatuvchi mehmonxona korxonalarining tashkiliy tizimi.

Mehmonxona xo'jaligining joylashuvi va uni turkumlash. Turistik mehmonxona. Mehmonxonalarda turistlarga xizmat ko'rsatish texnologiyalari tasnifi. Turistik mehmonxona kompleksining tuzilishi va tarkibi. Mehmonxona xo'jaliklariga bo'lgan talab va takliflarlar. Mehmonxona va nomerlarni turkumlash. Mehmonxona xizmatlarini bajarish qoidalari. O'zbekiston Respublikasida mehmonxona xizmatini ko'rsatish qoidalari.

Turizm korxonalarini mahsulot (xizmat)larini standartlashtirish va sertifikatlashtirish.

Turizm korxonalarini mahsuloti (xizmati)ni standartlashtirish va sertifikatlashtirish jarayonining mohiyati. Mahsulot (xizmat) sifati. Mahsulot (xizmat) sifatini yaxshilash. Mahsulot (xizmat) sifatini ta'minlash.

Turizm korxonalarida sifatli servisni yaratish sharoitlari. Turizmda standartlashtirish. Turizmda sertifikatlashtirish. Xalqaro standartlashtirish tashkilotlarining funksiyasi.

Turizm korxonalarini mahsuloti (xizmati)ning hayotiy sikli. Turistik korxonalarini mahsulot (xizmat)ning hayotiy sikli bosqichlari.

Turizm xo'jaligi korxonalarini boshqarish.

Boshqaruvning mohiyati. Turizm xo'jaligi korxonalarini faoliyatida boshqaruvning ob'yektiv zaruriyati. Turizm xo'jaligi korxonalarini boshqarish elementlari. Turizm xo'jaligi korxonalarini boshqaruv tizimi.

Turizm xo'jaligi korxonalarini boshqarishning tamoyillari. Turizm xo'jaligi korxonalarining maqsad va vazifalari. Boshqaruv jarayonining bosqichlari.

Turizm xo'jaligi korxonalarida boshqaruvning tashkiliy tuzilmalari va funksiyalari. Turizm xo'jaligi korxonalarida boshqaruvning chiziqli tuzilmasi. Turizm xo'jaligi korxonalarida boshqaruvning funksional tuzilmasi. Turizm xo'jaligi korxonalarida boshqaruvning aralash tuzilmasi.

Turizm xo'jaligi korxonalarini boshqaruvini takomillashtirish. Turizm xo'jaligi korxonalarini boshqaruvini samaradorligini oshirish yo'llari.

Milliy iqtisodiyotning xizmat ko'rsatish sohasida rejalashtirish faoliyatining xususiyatlari.

Reja tushunchasining mohiyati. Rejalashtirish va uning ahamiyati. Rejalashtirishga qo'yiladigan talablar. Turizm xo'jaligi korxonalarini rejalashtirishdan maqsad.

Rejalashtirishning uslubiy asoslari. Rejalashtirishning tamoyillari. Me'yor va me'yorlashlar. Rejalashtirishning asosiy vazifalari.

Turizm xo'jaligi korxonalarida rejalashtirish. Turizm xo'jaligi korxonalarida bashorat qilish. Turizm xo'jaligi korxonalarida rejalashtirishda hisobga olinadigan omillar. Turizm xo'jaligi korxonalarida rejalashtirish jarayoni texnologiyasi.

Turizm xo'jaligi korxonalarini rivojlantirish rejasining asosiy bo'limlari. Turizm xo'jaligi korxonalarini rivojlantirish rejasining asosiy ko'rsatkichlari.

Biznes reja tushunchasi. Biznes-rejani tayyorlashdan maqsadi. Biznes-rejani tayyorlashning vazifalari. Turizm xo'jaligi korxonalarini biznes rejasi.

Turizm xo'jaligi korxonalarining iqtisodiy samaradorligi.

Samaradorlik tushunchasi.

Turizm xo'jaligi korxonalarini faoliyatining samaradorlik ko'rsatkichlari. Turizm xo'jaligi korxonalarini faoliyatining iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlari. Turistik oqim hajmini tavsiflovchi ko'rsatkichlar. Turizm xo'jaligi korxonalarini xarajatlarini tavsiflovchi ko'rsatkichlar. Turizm xo'jaligi korxonalarining moddiy texnika bazasining xolati va rivojlanishini tavsiflovchi ko'rsatkichlar. Turizm xo'jaligi korxonalarining moliyaviy-iqtisodiy faoliyat ko'rsatkichlarini tavsiflovchi ko'rsatkichlar. Xalqaro turizmni rivojlantirish ko'rsatkichlari.

Turizm xo'jaligi korxonalarini faoliyatini samaradorligini oshirish yo'llari. Mahsulot (xizmat) ishlab chiqarishda progressiv, mehnat hamda resurslarni tejashga yunaltilgan texnologik jarayonlarni amaliyotga kiritish va ulardan keng foydalanish. Mahsulot (xizmat)larda foydalaniladigan materiallar (mehnat predmetlari) zamonaviy turlaridan foydalanish. Mahsulot (xizmat) ishlab chiqarishni tashkil qilish, rejalashtirish va boshqarish jarayonlarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan, xisoblash texnikasidan foydalanish. Ishlab chiqarish va mehnatni ilmiy tashkil qilish.

Turizm xo'jaligi korxonalarini faoliyatining xarajatlari.

Xarajatlar tushunchasi. Xarajatlarning iqtisodiy mazmuni. Xarajatlar koeffitsiyasi. Mahsulot (xizmat) ishlab chiqarish xarajatlari shakllari. Xarajatlarning tarkibiy tuzilishiga ta'sir etuvchi omillar.

Tannarxning iqtisodiy mohiyati. Turizm xo'jaligi korxonalarini xizmatlari tannarxini hosil qiluvchi xarajatlar. Tannarx strukturasi.

Korxonalar xarajatlarining tasniflanishi. Mahsulot (ish, xizmat)larni ishlab chiqarish va sotish xarajatlarining guruhlanishi. Turizm xo'jaligi korxonalarining asosiy faoliyatiga bog'liq xarajatlar.

Turizm xo'jaligi korxonalarini daromadi, foydasi va rentabelligi.

Daromadning mazmuni. Foydaning iqtisodiy mohiyati. Daromad va foydaning turlari. Turizm xo'jaligi korxonalarini korxonalarini daromadlari va foydasining shakllanish manbalari.

Turizm xo'jaligi korxonalarini foydasini ko'paytirish yo'llari. Turizm xo'jaligi korxonalarini foydasi miqdoriga ta'sir etuvchi ichki va tashqi omillar.

Rentabellikning mohiyati. Rentabellikning asosiy ko'rsatkichlari. Rentabellikka ta'sir etuvchi ichki va tashqi omillar.

Turizm xo'jaligi korxonalarini sof foydasining taqsimlanish tartibi. Turizm korxonalarini foydasini taqsimlashda amal kilinadigan tamoyillar

Turizm korxonalarining moliyaviy barqarorligi.

Moliya tushunchasi va uning iqtisodiy mohiyati. Turizm korxonalarini moliyaviy munosabatlar. Moliyaviy resurslar va uni shakllantirishning manbalari.

Moliyaviy mustahkamlik zaxirasi va tijorat siyosati. Moliyaviy mustahkamlik koeffitsiyenti.

Turizm xo'jaligi korxonalarining moliyaviy barqarorligi tahlili. Turizm xo'jaligi korxonalarining likvidligi. Xususiy aylanma mablag'lar.

Turizm xo'jaligi korxonalarining asosiy fondlari (kapitali).

Turizm xo'jaligi korxonalarini asosiy kapitali tushunchasi va tarkibi. Xususiy kapital. Asosiy kapital. Aylanma kapital (aylanma mablag'lar).

Turizm xo'jaligi korxonalarini ishlab chiqarish fondlarining tarkibi. Turizm xo'jaligi korxonalarini asosiy ishlab chiqarish fondlarining funksional belgiga ko'ra guruxlanishi.

Turizm xo'jaligi korxonalarini nomoddiy aktivlari tarkibi. Litsenziyalashtirish. Franchayzing. Injeniring. Ekkaunting.

Asosiy ishlab chiqarish fondlari va nomoddiy aktivlarni xisoblash va baholash turlari. Natural ko'rsatkichlar. Anjom ob'yekti. Qiymat ko'rsatkichlari. Dastlabki qiymat. Tiklanish qiymati. Balans qiymati. Eskirish qiymati. Qoldiq qiymat. Tugatilish qiymati.

Asosiy ishlab chiqarish fondlarining eskirish va amortizatsiyasi. Asosiy fondlariing eskirishi. Jismoniy eskirish. Eskirish koeffitsiyenti. Yaroqlilik koeffitsiyenti. Amortizatsiya ajratmalari. Amortizatsiya jamg'armasi.

Turizm xo'jaligi korxonalarida asosiy fondlardan foydalanish ko'rsatkichlari va ularni yaxshilash yo'llari. Umumlashtirilgan ko'rsatkichlar. Fondlar qaytimi. Fondlar sig'imi. Asosiy fondlar rentabelligi. Fondlar bilan qurollanish. Kelib tushush koeffitsiyenti. Yangilanish koeffitsiyenti. Chiqib ketish koeffitsiyenti. Qo'shimcha o'sish koeffitsenti.

Turizm xo'jaligi korxonalarining aylanma mablag'lari.

Aylanma kapital tushunchasi. Turizm xo'jaligi korxonalarida aylanma kapitalining tarkibi va tuzilishi. Turizm xo'jaligi korxonalarida aylanma ishlab chiqarish fondlarining tarkibi. Turistik korxonada aylanma muomala fondlari tarkibi.

Turizm xo'jaligi korxonalarining aylanma mablag'larining aylanishi va uning ko'rsatkichlari. Sanoat korxonasi mablag'larining aylanma bosqichlari. Turistik korxonada mablag'larining aylanma bosqichlari.

Aylanma mablag'larga ehtiyojni aniqlash. Turistik korxonalaridagi aylanma mablag'larning me'yori. Aylanma mablag'larga bo'lgan talabga ta'sir etuvchi omillar. Turistik korxonalarining aylanma mablag'larga bo'lgan optimal ehtiyojini aniqlash.

Turizm xo'jaligi korxonalarida mehnatni tashkil etish va xodimlarni boshqarish.

Mehnat tushunchasi va uning mohiyati. Turizm xo'jaligi korxonalarida mehnat va uni tashkil etish. Turizmning mehnatning tavsifi. Yollashning an'anaviy manbalari. Turizm xo'jaligi korxonalarini kadrlar bilan ta'minlash.

Mehnat resurslarining son tavsifi. Turizm xo'jaligi korxonalarida mehnat resurslarining ko'rsatkichlari. Mohiyatiga ko'ra xodimlarning ro'yxatdagi soni. Xodimlarning ro'yxatdagi o'rtacha soni. Ishlovchilarning o'rtacha xaqiqiy soni.

Ishchi kuchi tushunchasi. Ishchi kuchi harakati ko'rsatkichlari. Mehnat resurslari harakati intensivligi. Turizmning ishchi kuchi qo'nimsizligi.

Ish vaqti tushunchasi. Turizmning ish vaqtidan foydalanish. Ish vaqti balansi ma'lumotlari asosida vaqt fondlaridan foydalanish.

Turizm xo'jaligi korxonalarida ish xaqi va mehnat unumdorligi.

Ish xaqining mohiyati. Ish haqi tizimining tamoyillari. Ish haqini tartibga solish mexanizmi.

Turizm xo'jaligi korxonalarida mehnatga haq to'lash shakllari. Mehnatga haq to'lash shakllarining differensiallashuvi. Mehnatga haq to'lashning turlari.

Turizm xo'jaligi korxonalarida ish haqi fondining tarkibi. ish haqi elementlari. Turizm xo'jaligi korxonalarida ish haqi fondi tarkibida qatnashadigan to'lovlar. Turizm xo'jaligi korxonalarida ish haqi fondi tarkibida qatnashmaydigan to'lovlar.

Turizm xo'jaligi korxonalarida mehnat unumdorligi. Qiymat ko'rinishidagi mehnat unumdorligi. natural ifodasidagi mehnat unumdorligi. Turizmning mehnat unumdorligi samaradorligini oshirishning umumiy iqtisodiy omillari. Turizmning mehnat unumdorligi samaradorligini oshirishning korxonada darajasidagi omillari.

Mehmonxona biznesida narxlashtirish siyosatini amalga oshirish.

Narx tushunchasi va uning iqtisodiy mazmuni. Narxlashtirish. Narxlashtirish mexanizmlari. Mehmonxona joyining narxi. Mehmonxona xizmatlarini narxlashtirish metodikasiga umumiy yondashishlarni shakllantirish.

Baho tushunchasi va uning mohiyati. Talab tushunchasining iqtisodiy mazmuni. Talabga ta'sir etuvchi omillar. Mehmonxona xizmatlari bozorida baho va talab o'rtasidagi o'zaro harakat.

Taklif tushunchasining iqtisodiy mohiyati. Taklifga ta'sir etuvchi omillar. Narx va taklif o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik.

Mehmonxona xizmatlari bozorini tuzilmasi va narxlashtirish. Mehmonxona xizmatlari miqdoriga ta'sir ko'rsatuvchi omil. Narxlarni belgilash variantlari. Narxlarni o'rnatish usullari.

Chet el mehmonxonalarida narxlar. Obro'li narxlar strategiyasi. «Qaymog'ini olish» strategiyasi. «Bozorga xujum» strategiyasi. Xizmatlar kompleksi uchun narxni aniqlash strategiyasi. Narxli tartibga solish strategiyasi. Psixologik narxlashtirish. Boshqarish uchun xarajatlar.

Turistik mahsulotlarga narx belgilashning xususiyatlari.

Turistik tashkilotlarda narxlashtirishning mohiyati. Turistik mahsulotlarni narxlashtirishning zaruriy shartlari. turistik korxonalarining o'z mahsulotiga narx o'rnatish strategiyasi.

Turistik mahsulotning narxini belgilash usullari. turizmning narxlashtirish xususiyatlari.

Turistik mahsulot narxining tuzilishi. Turizm xizmatlarida narx elementlari.

Turizm xo'jaligi korxonalarida investitsiya loyihalarining samaradorligini baholash.

Investitsiyaning mohiyati. Turizmning investitsion loyihalarning guruhlariga bo'linishi. Investitsiya manbalari va resurs imkoniyatlari. Turizmni moliyalashtirish manbalarining guruhlariga bo'linishi. Investitsiya loyihalarining tijoriy ahamiyati. Eksploatatsiya qilish, xarajatlar va ularni hisoblash yo'llari, imkoniyat daromadlarini hisoblash yo'llari. Soliq, majburiy to'lovlar va yig'uvlar. Korxonada ixtiyorida qoladigan summaning aniqlanishi.

Turizm iqtisodiyotida marketing tadqiqotlari hamda xavf-xatarlarni boshqarish.

Turizmning marketing faoliyatlarining rivojlanishi. Turizm marketingining ta'rifi. Mamlakatni modernizatsiyalashda turistik korxonalar marketingi tizimlarini takomillashtirish. O'zbekistonda turizm marketingini rivojlantirish. Mehmonxona xo'jaligi marketingi. Turizm marketingining zarurligi. Turizm marketingining xususiyatlari. Turizm marketingida talab va taklif omillari. Turizm marketingida narxning shakllanishi. Turistik mahsulotlarni xorijiy turistik bozorlarda sotish mexanizmi.

2024-2025 o'quv yili uchun tashkil etilgan yakuniy davlat attestatsiyasining test sinovlarida bitiruvchi talabalarining majburiy fanlari bo'yicha bilimni baholash quyidagi baholash mezonlari orqali aniqlanadi.

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining

2018 yil 9-avgustdagi 19-2018-son buyrug'iga asosan

2-§. Talabalar bilimni baholash mezonlari

15. Talabalarining bilimni baholash mezonlari asosida:

talaba mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho;**

talaba mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho;**

talaba olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho;**

talaba fan dasturini o‘zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

BAHOLASH TARTIBI

Yakuniy davlat attestatsiya sinovida bitiruvchi talabalar uchun majburiy fanlardan 25 tadan test savollari taqdim etilib, har bir to‘g‘ri javob uchun 4 ballidan jami 100 ballikda jamlanib hisoblanadi. Bitiruvchi talabalar sinovda olgan bahosi Nizomning 1-jadvaliga muvofiq quyidagicha aniqlanadi:

- 100 balldan-90 ballgacha-5 (a‘lo);**
- 89 balldan-70 ballgacha-4 (yaxshi);**
- 69 balldan-60 ballgacha-3 (qoniqarli);**
- 59 ball va undan kam-2 (qoniqarsiz).**

Oliy ta‘lim muassasalarida talabalar bilimini nazorat qilish va baholash tizimi to‘g‘risidagi Nizomga
ILOVA

1-jadval

Baholashni 5 baholik shkaladan 100 ballik shkalaga o‘tkazish

JADVALI

5 baholik shkala	100 ballik shkala	5 baholik shkala	100 ballik shkala	5 baholik shkala	100 ballik shkala
5,00 — 4,96	100	4,30 — 4,26	86	3,60 — 3,56	72
4,95 — 4,91	99	4,25 — 4,21	85	3,55 — 3,51	71
4,90 — 4,86	98	4,20 — 4,16	84	3,50 — 3,46	70
4,85 — 4,81	97	4,15 — 4,11	83	3,45 — 3,41	69
4,80 — 4,76	96	4,10 — 4,06	82	3,40 — 3,36	68
4,75 — 4,71	95	4,05 — 4,01	81	3,35 — 3,31	67
4,70 — 4,66	94	4,00 — 3,96	80	3,30 — 3,26	66
4,65 — 4,61	93	3,95 — 3,91	79	3,25 — 3,21	65
4,60 — 4,56	92	3,90 — 3,86	78	3,20 — 3,16	64
4,55 — 4,51	91	3,85 — 3,81	77	3,15 — 3,11	63
4,50 — 4,46	90	3,80 — 3,76	76	3,10 — 3,06	62
4,45 — 4,41	89	3,75 — 3,71	75	3,05 — 3,01	61
4,40 — 4,36	88	3,70 — 3,66	74	3,00	60
4,35 — 4,31	87	3,65 — 3,61	73	3,0 dan kam	60 dan kam

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Micheal T. Brannik, Edvard I., Levine, Frederick P. Job and Work Analysis. Sage Publications USA, 2007.
2. Robert I., Mathis (University of Nebraska at Omaha), John N., Jackson. (University of Wyoming) Human resource management. 2010. - 657 p.
3. Xolmo'minov Sh.R., Bakieva I.A. Mehnat ko'rsatkichlari tahlili. O'quv qo'llanma - T., Iqtisodiyot. 2014. - 191 bet.
4. O'zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksi: - 2023. - 276 b.
5. Transport and Tourism. Global Perspectives. Third edition. Stephen J. Page. Pearson Education Limited. Edinburgh Gate. Harlow. Essex CM20 2JE England. 2009.
6. Turizmda transport xizmatlari. O'quv qo'llanma. B.SH.Safarov va boshqalar.-T.: "Fan va texnologiya", 2019 yil, 252 bet.
7. А.С. Кучаров. Логистика. Учебник- Т.: "Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi", 2021-248 б.
8. Саггаров Р. С., Левкин Г. Г. С 21 Логистика в транспортных системах: учебное пособие. — Москва: Проспект, 2020. — 160 с.
9. Blanchard, O. (2017): Macroeconomics. 7th Edition Pearson.
10. Economics. (Irwin Economics). Campbell R. McConnell, Stanley L. Brue, Sean M. Flynn. – 21th edition. 2018.
11. M.R.BOLTABAYEV, I.S.TUXLIYEV, B.SH.SAFAROV, S.A.ABDUXAMIDOV TURIZM: NAZARIYA VA AMALIYOT (Darslik) Toshkent - «Barkamol fayz media» - 2018. 401 bet.
12. Xodiyev BYu., Shodmonov Sh.Sh. Iqtisodiyot nazariyasi Darslik. - T.: Barkamol fayz-media, 2017. - 783 bet.
13. Ш.Султонов, Э.Шавкиев, З.Усманов. Туризм ва мехмонхона хизматлари иқтисодиёти. (Ўқув қўлланма). - Т.: «Инновацион ривожланиш нашриёт-матбаа уйи», 2020. - 386 бет.
14. Алиева М.Т., Норчаев А.Н. Туризм менежменти. Ўқ. қўл. Т. 2007. - 157 б.
15. Weaver David, Lawton Laura. Tourism management. 5-th edition. John Wiley & Sons Australia, Ltd. 2014. – p. 430.
16. Amonboyev M., Abidova D.I., Jurayeva N.A. Turizm iqtisodiyoti va menejmenti. O'quv qo'llanma. – T.: "IQTISODIYOT", 2019. - 226 bet.
17. Кусков А.С., Голубева В.Л. Туроперейтинг.: Учебник. - М.:ФОРУМ: ИНФРА-М, 2014. - 400 стр.
18. Turner, R (2016) Travel & Tourism Economic Impact 2015 WORLD. WORLD Travel & Tourism Council (WTTC). Available online at WTTC webpage.
19. Tribble, J. (2016). The Economics of recreation, leisure and tourism. London; New York: Routledge. Available at the UAB library.
20. М.Алиева. Туристик мамлакатлар иқтисодиёти. Дарслик. Т.: «IQTISOD·MOLIYA», 2007. 346 бет.